

Phaeoceros laevis

Gul nålfruktsmossa

Klass: Anthocerotopsida, **Ordning:** Notothyladales, **Familj:** Notothyladaceae, **Släkte:** Phaeoceros, **Art:** Phaeoceros laevis - gul nålfruktsmossa **Synonymer:** Phaeoceros carolinianus (Michx.) Prosk.

Kännetecken

Gul nålfruktsmossa hör till bållevermossorna och bildar mörkgröna, någon mm tjocka och 1-2 cm breda rosetter på bar jord. De nållika, gulaktiga sporkapslarna uppträder rikligt på hösten. Vegetativa förökningskroppar är ej kända i Sverige. Arten är kortlivad och bålen övervintrar inte på Sveriges breddgrader. I håligheter inuti bålen finns alltid kolonier av blågrönalgen *Nostoc*. Till skillnad från svart nålfruktsmossa *Anthoceros agrestis* är bålebens översida slät och sporerna gula, inte svarta.

Utbredning och status

Arten är sydlig och tämligen sällsynt i Skåne med ströfynd norrut till Dalarna. Dess nuvarande status i Sverige är ofullständigt känd. I Danmark är arten funnen flerstädes. I Norge finns den sällsynt i söder och i väster norrut till Hordaland medan den i Finland endast är funnen i närheten av Helsingfors men ej återfunnen. Arten har en sydligt tempererad utbredning i Europa. Den är näst intill kosmopolitisk men saknas i arktiska och boreala regioner. Arten är rödlistad även i flera andra länder i Europa.

Ekologi

Mossan växer i norra och centrala Europa på något fuktig, sandig till lerig jord, vanligen på åkermark eller i kanten av diken, stigar eller dammar. Vanliga följearter är bl.a. svart nålfruktsmossa *Anthoceros agrestis* och lerbålsmossa *Blasia pusilla*. Den tycks i Sverige undvika kalktrakter.

Hot

Arten hotas av förändringar i växtmiljön eller av att lämpliga växtplatser försvinner, t.ex. när diken kulverteras, eller på grund av dränering. Studier i Schweiz visar att förekomsten av nålfruktsmossor påverkas starkt negativt av de moderna jordbruksmetoder som används (Bisang 1995, 1998; Bisang m.fl. 2009). Ett potentiellt hot är försurning, kvävenedfall och gödsling, eftersom mossan är beroende av *Nostoc*-alger som symbiont och dessa har visat sig vara ytterst känsliga för låga pH värden och hög kvävebelastning.

Åtgärder

Kända lokaler med gul nålfruktsmossa på åkermark bör brukas på traditionellt sätt, d.v.s. plöjas sent på hösten samt användandet av tunga maskiner, konstgödsel och kemiska bekämpningsmedel bör begränsas kraftigt. Artens biologi och ståndortskrav måste studeras ytterligare.

Övrigt

Utländska namn - NO: Gulnål, IS: Hverahnýfill, FI: Puikkosammal, GB: Carolina Hornwort.

Litteratur

- Bisang, I. 1995. The diaspore bank of hornworts (Anthocerotae, Bryophyta) and its role in the maintenance of populations in cultivated fields. *Cryptog. Helv.* 18: 107-115.
- Bisang, I. 1998. The occurrence of hornwort populations (*Anthocerotales*, Anthocerotaceae) in the Swiss Plateau: the role of management, weather conditions and soil characteristics. *Lindbergia*, 23, 94-104.
- Bisang, I., Bergamini, A. & Lienhard, L. 2009. Environmental-friendly farming in Switzerland is not hornwort-friendly. *Biological Conservation* 142: .
- Damsholt, K. 2002. Illustrated flora of Nordic liverworts and hornworts. -- Nordic Bryological Society, Copenhagen and Lund
- Paton, J. 1973. *Phaeoceros laevis* (L.) Prosk. subsp. *carolinianus* (Michaux) Prosk. in Britain. *J. Bryol.* 7: 541-543.
- Proskauer, J. 1957. Studies on *Anthocerotales*. 5. *Phytomorphology* 7: 113-135.
- Proskauer, J. 1957. Nachtrag zur Familie Anthocerotaceae. I: K. Müller, Dr L. Rabenhorsts Kryptogamen-Flora von Deutschland, Österreich und der Schweiz 6: 1303-1319. Leipzig.

Författare

Irene Bisang & Tomas Hallingbäck 1998. Uppdaterat 2010. © ArtDatabanken, SLU 2010.